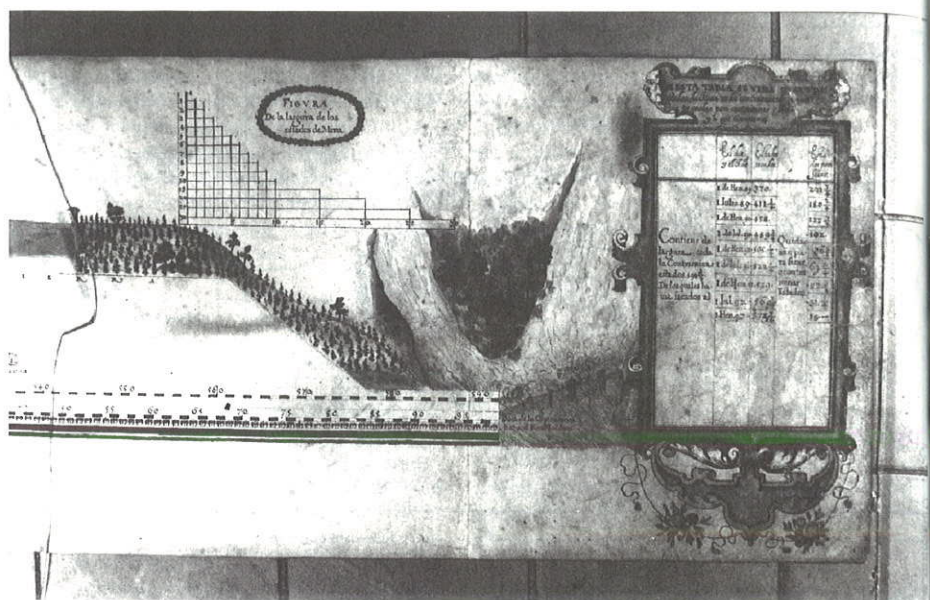
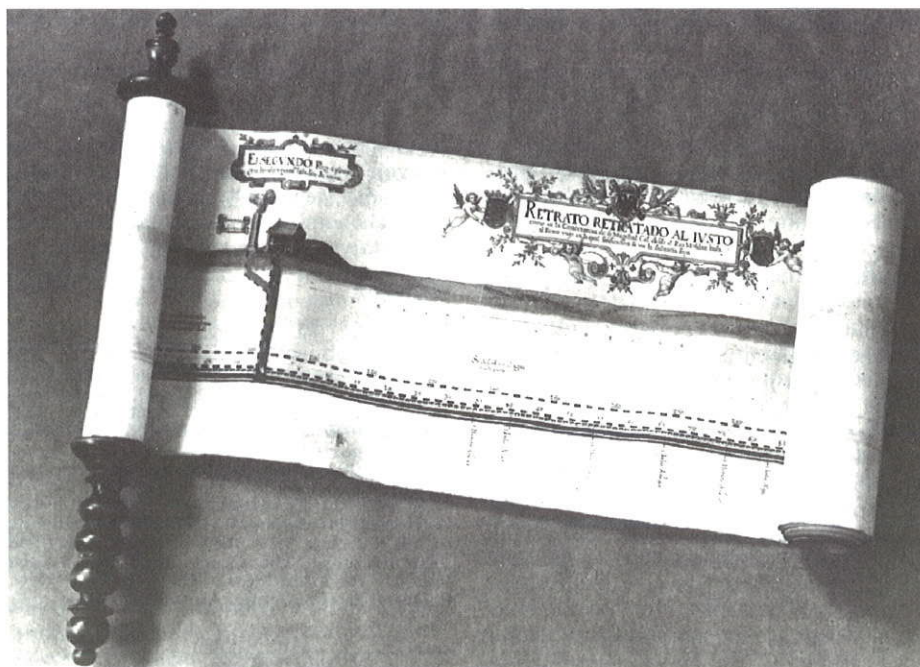

Rudolfova štola v Praze

Díváme-li se z nábřeží od kláštera Sv. Anežky na Františku na protější břeh Vltavy, upoutá naši pozornost žlutě omítnutý domek, jehož funkce je asi většině těch, kteří tudy procházejí, neznámá. Jen málo lidí si tuto stavbu, tzv. „havírnu“, spojí s významnou technickou památkou, tzv. Rudolfovou štolou. Ano, právě tady, u „havírny“, je její začátek, v domku najdeme mechanismus stavidel, jimiž se reguloval přítok vody do štoly. Toto jediné horní dílo z let 1583–1593, spojovací vodní tunel, který nechal císař římský a král český Rudolf II. Habsburský vybudovat pro účel zásobování rybníku u Královské oboře, dnešní Stromovce, vyhloubili kutnohorští havíři, povolání pro tuto práci do hlavního města. Stavbu štoly vedl královský vrchní hormistr Lazar Ercker ze Šrekenfelzu, dokončovací práce řídil jeho nástupce Van der Vam Kojas.

Štola je do dnešní doby ve velmi dobrém stavu, naposledy byla opravována a čištěna v letech 1987–1994. Některé její úseky jsou nedotčeny od doby vzniku a nesou původní zřetelné stopy středověkého ručního dolování. Dílo je dlouhé 1 102 m, výška se pohybuje od 2 do 4 m, šířka asi od 80 cm do 1,5 m. Štola probíhá asi 45 m pod terémem a dnešní zástavbou na Letné a je opatřena 4 původními šachtami, které sloužily k proražení chodby, k větrání a k vyvážení narubané zeminy. Pátá šachta byla již v době vzniku díla zasypána asi v polovině hloubení pro přívaly vody, které znemožňovaly práci. Jedna ze šachet dnes vyúsťuje do parku na Letné (u tenisové haly), druhá do Čechovy ulice. Štola je na levém břehu Vltavy rozvětvená na vstupní chodbu a vlastní přivaděč vody, do něhož je přítok regulován již zmíněným stavidlem. Ve Stromov-

Plán Rudolfovy štoly – střední část.

Pravá část plánu zachycující situaci u Vltavy a tabulku, na které jsou vyznačeny vzdálenosti hloubení štoly a příslušné časové úseky.

ce pak je ústí štoly ukončeno zděným portálem, zdobeným korunkou, letopočtem dokončení stavby roku 1593 a iniciálou R (Rudolf II.). Nedaleko od portálu je další stavba, domek, který chránil čerpadla pro vytlačení vody dál do obory k vodním atrakcím a fontánám.

Rudolfova štola je dnes natolik v dobrém stavu, že bylo možné zpřístupnit ji veřejnosti s doprovodem. Stalo se tak dne 17. září 1994 u příležitosti dne památek. Význam Rudolfovy štoly je o to větší, že se k ní dochoval původní plán, který je uložen v archivu Národního technického

muzea v Praze pod inventárním číslem 1848. Má podobu pergamenového svitku dlouhého 248 cm a 20 cm širokého, upevněného na soustružené dřevěné rukojeti. Plán je bohatě zdoben, kolorován a některé ornamenty jsou i zlaceny. V malířském projevu výzdoby nacházíme prvky rudolfínského manýrismu. Kvalita malby prozrazuje velmi zručného umělce.

Technickou část kresby tvoří podélný profil chodby, na němž jsou v měřítku (v jednotkách „estados de mina“) vyznačeny vzdálenosti, zakresleny šachty a nápisy s daty, oznamující, kdy byl který úsek dokončen. Všechny texty jsou španělsky. Autorem plánu, který je vynikající ikonografickou památkou středověkého hornictví, je Isaac Phendler, jehož podpis najdeme na pravé straně plánu pod ornamentem orámovanou tabulkou. Na střední části plánu je hlavní nápis, zarámovaný také do bohatého ornamentu. Český překlad zní: „Věrné vyobrazení průkopu Jeho Maještátu císaře z řeky Vltavy do starého parku v celé své rozsáhlosti.“ Plán Rudolfovy štoly je zachován ve velmi dobrém stavu a trvale uložen v trezoru. Brzy však si jej budou moci prohlédnout návštěvníci Národního technického muzea alespoň v podobě faksimile, která se v této době zhotovuje.

Skutečná štola, zachované horní dílo, tvoří s tímto plánem nedílný památkový celek. Jde tu o jedinečný doklad technické práce z pozdního středověku s původní dokumentací, starou 400 let. Štola však už není jen historickou památkou, zaslouží si i pozornost přírodovědců, neboť za její dlouhou existenci jsou v ní dnes patrné i pozvolná vznikající přírodní krasové jevy.

Jan Hozák
Národní technické muzeum, Praha